

Anmeldelser

POUL E. ANDERSEN: »*Opgør med kulturradikalismen*«. INDSIGT. Danmark 2004. ISBN 87-91389-41-0. 219 sider.

Forfatter og tidligere domprovst Poul E. Andersen har med sin bog *Opgør med kulturradikalismen* forsøgt at stille skarpt på kulturradikalismens, som det fremgår på bogens bagside, »virkning på dansk kultur, politik og samfundstænkning. Bogen belyser de kulturradikales flirt med det totalitære, deres kamp mod kirken, deres indflydelse på den pædagogiske tænkning og deres forsvar for seksualitetens frigørelse«. Det er et godt og nødvendigt anliggende, Poul E. Andersen her er ude i. Som en ganske afgørende bestanddel af *Kulturkampen*, sådan som den fra konservativt hold med vekslende held udspiller sig i disse år, må kulturradikalismen og venstrefløjen i bredeste almindelighed stå som de væsentligste modstandere i den åndelige kamp, som i dag ikke længere »blot« er et spørgsmål om positioner, et spørgsmål om større eller mindre sejre i forhold til at vinde hegemoni i en vestlig/kristen/dansk sammenhæng. I lyset af terrortruslen og det civilisationernes sammenstød, som Samuel P. Huntington med skræmmende profetisk klarsyn får mere og mere ret i, bliver det stedse tydeligere, at det for den vestlige verden er nødvendigt at finde ud af, hvad der er gået galt, hvor nogle essentielle tråde kappedes over, og derfor også, hvad der kan gøres for at regenerere disse.

Poul E. Andersen kommer vidt omkring og får, med kildemæssigt belæg, afdækket, i hvor høj grad kulturradikalismen er – grundet i sit ønske om et fuldstændigt opgør med egen baggrund og kultur - til fals for totalitære tankegange, som når Poul E. Andersen kan citere professor og sociolog Bassam Tibi (som selvsagt ikke er kulturradikal, men derimod stærkt kritisk over for den voksende islamisering af Europa) for at udtale: »Den, der i dag alene ser det politiske Islam som en simpel revolte mod den vestlige dominans eller som tegn på

Anmeldelser

---

en nostalgisk længsel efter den tidligere islamiske storhed, afslører en manglende fortrolighed med den indre islamiske debat. Det politiske islam fordrer intet mindre end at afløse den vestlige dominans gennem den islamiske ledelse af verden«. Det er svært ikke at komme til at tænke på Det radikale Venstres nærmest begejstrede modtagelse af muslimske medlemmer af partiet som Tanwir Ahmed og Mona Sheikh, som ud fra enhver normalvestlig logik og erfaring må karakteriseres som – i mangel af et mere præcist begreb – islamo-fascister, forstået således, at de med deres udtalelser klart har tilkendegivet, at de anser den vestlige, sekulære retsstat som rangerende under den religiøse lov sharia, en lov, som øjeblikkelig, blev den indført, ville afskaffe folkestyret.

En anden kulturradikal skavank, af lidt ældre dato, er de kulturradikales forbløffende passivitet i forhold til kommunistiske forfattere som Hans Scherfig og Hans Kirk. Nu skal denne anmelder glad og gerne medgive, at han, ud fra en skønlitterær bedømmelse, sætter f. eks. *Daglejerne* og *De Ny Tider* af Hans Kirk højt. Det ændrer dog intet ved, at Kirk var totalitær kommunist ind til marven af sin sjæl. For altid vil det springe i øjnene, at han i 30erne beskrev Stalin som *en stor humanistisk skikkelse*, og overhovedet turde det være indlysende, at de kulturradikale, med deres påståede frisind, burde være de første til at nære dyb afsky for en sådan forfatters politiske holdninger. Poul E. Andersen kan citere Hans Kirk for i 1940 at udtale, at »Hvordan denne krig end ender, så er demokratiets epoke slut«, og videre, med Poul E. Andersens ord, var det Hans Kirks opfattelse, at »Det borgerlige frisind var blot et konjunkturfænomen mente han, og humanismen var frit i luften svævende og ville aldrig overleve krigen«. Som forfatteren bemærker, er det imidlertid tankevækkende, at Hans Kirk også i dag omtales udelukkende med veneration, og at Hans Kirks værker indgår som en selvfølgelig del af pensum i gymnasiet, »mens

Anmeldelser

---

skarpe borgerlige synspunkter selv i dag kan føre til tab af stilling, navn og ære«.

Det er i forlængelse af ovenstående fristende at citere Poul E. Andersens egen tolkning af dette fænomen:

»En del af forklaringen kan være, at de [de kulturradikale] langt ind i deres ideologiske kerne selv drømte om magten over sjælene. Kommunismen ville magten i kampen mod kapitalismen for med alle midler at tvinge befolkningerne ind i den kommunistiske æra. De kulturradikale ville magten af kulturelle grunde for at påvirke menneskers tænkning og bevidsthed, så et ny frihedens samfund kunne fremstå deraf. Den totalitære tænkning gemmer sig ikke alene bag den kommunistiske ide, men ligeså fuldt bag dem, der vil bruge friheden til at omskabe mennesker. Totalitarismen er »de kloge ved magten« og »den lænkede sandhed««.

Særligt den sidste del af citatet synes slående. Det er desværre ikke gjort med kommunisme og nazisme, den åbenlyse afsindighed og menneskeforagt. Hvad man kunne benævne »blød totalitarisme«, er fuldt ud kapabel til at »lænke sandheden«, at trælbinde menneskene til en ideologi, der kun kan nære had til virkeligheden hernede på jorden, og som derfor må ønske »de kloge ved magten«, da kun de (i nærværende tilfælde de kulturradikale) er i stand til at overskue den vej, der må gås for at nå frem til det nye samfund. Dengang (i 30erne) var det alene frisættelsen, i dag går idéen om frisættelsen hånd i hånd med vor tids åbenlyse totalitarisme, islamismen.

Opgør med kulturradikalismen kommer godt omkring en række af de emneområder, som også bliver behandlet i nærværende temanummer, såsom pædagogikken og multikulturalismen. Interessant er bogen dog tillige derved, at dens to første kapitler, *Kulturradikalismen og dens filosofiske rødder* og »Hvad er da et menneske«, forsøger at give det teoretiske grundlag for det, der bliver til det moderne gennem-

Anmeldelser

---

brud. Her står, efter anmelderens mening, afsnittet om oplysningstiden centralt. Det er her, at en række grundtræk, en række grundforestillinger, dannes, grundtræk, som er uundværlige, hvis man vil prøve at begribe den udvikling, der har ført frem til vor egen tid og vor egen situation. Med Poul E. Andersens ord, »Man satte fornuften til den øverste dommer. Tilbage blev så det, som man mente, fornuften kunne gribe, den naturlige religion, udtrykt i begreberne Gud, dyd og udødelighed. Hermed blev der båret nyt ved til den skånselsløse kritik af den katolske kirke og kristendom overhovedet. Og det 20. århundredes totale sekularisering udsprang deraf«. I forlængelse heraf kan Poul E. Andersen sige om menneskerettighedserklæringen af 1789: »Erklæringen om Menneskets og Borgerens Rettigheder blev vedtaget i den franske Nationalforsamling i 1789. Vedtagelsen er udtryk for, at mennesket nu er herre i sin egen ret og ikke skal stå nogen hinsidig herre til regnskab. Lykken findes her på jorden og ikke i himlen, som kirken i århundreder har lært, og dets frihed og lighed er uantastelig«.

Nu er historiske tolkninger alt andet end en eksakt videnskab, men det synes denne anmelder, at der her siges noget aldeles centralt. Nemlig dette, at hvis det skråsikkert udtales, at den menneskelige fornuft og den alene kan sikre menneskets lykke, så er der på paradoksal vis åbnet op for en dyrkelse af den menneskelige idé, der igen åbner op for en undertrykkelse af menneskene, der er ganske uden sidestykke, da der så ikke længere er nogen instans uden for mennesket, der kan begrænse det og sætte det på plads. Sandt nok, religiøse krige, ikke mindst inden for kristendommen selv, har medført talløse lidelser, men i hvert fald det 20. århundrede burde have vist, at mennesker er så glimrende i stand til at slå hinanden ihjel, også helt uden Gud. Og konklusionen kan uden større problemer skærpes derhen, at regimer uden Gud, nazismen og kommunismen, har vist sig ganske særlig dygtige til at indføre et sandt helvede på jord.

Anmeldelser

Poul E. Andersens bog er værd at stifte bekendtskab med. Den giver et godt indblik i en kulturel retning, der har været fremherskende i Danmark i generationer (og på et bredere plan i hele den vestlige verden), og som det er på høje tid bliver modsagt, eftersom konsekvenserne af dens fortsatte hegemoni er alt andet end behagelige at tænke på.

Morten Uhrskov Jensen